

АВТОРСЬКЕ ПРАВО
ТА СУМІЖНІ ПРАВА
В УКРАЇНІ
ЇХ ЗАХИСТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

СТАНОМ НА 1 ЛИСТОПАДА 2018 РОКУ

«Центр учбової літератури»
Київ – 2018

УДК 347.7(477)

А 22

Упорядники:

Чижмарь Катерина Іванівна – доктор юридичних наук, заслужений юрист України, директор Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України;

Журавльов Дмитро Володимирович – доктор юридичних наук, професор, перший заступник директора Інституту права та післядипломної освіти Міністерства юстиції України.

Авторське право та суміжні права в Україні. Їх захист та А 22 відповідальність: практичний посібник. – К. : «Центр учбової літератури», 2018. – 224 с.

ISBN 978-611-01-1220-8

Наразі існує кілька вітчизняних наукових теорій авторського права, які цікаві самі по собі, але їх огляд не є предметом нашого видання. Лише зауважимо, що враховуючи такий різновекторний підхід навіть в теорії цього права, нелегко орієнтуватися у сучасному світі, що орієнтований на перманентне створення об'єктів інтелектуальної власності, а це делегує необхідність захисту як самого права (автора твору) та й об'єктів цих інтелектуальних зусиль від протиправних посягань.

Саме цим питанням з огляду на сучасне законодавство України і призначений цей посібник, що розрахований на широке коло читачів.

ISBN 978-611-01-1220-8

© Центр учбової літератури., 2018.

ВСТУП

Для тих, хто обізнаний з проблемою захисту авторських прав та й суміжних прав, відомо, що визначення юридичної природи авторського права належить до дискусійних, не сказати вкрай суперечливих питань цієї галузі інтелектуальної власності.

Це пояснюється в першу чергу наявністю різних характерних властивостей, які закладені в основу поняття авторського права відповідно то тієї чи іншої правової моделі, традиції. На сьогодні існує кілька правових теорій, за допомогою яких їх представники намагаються розкрити сутність поняття авторського права.

Такий різний правовий підхід обумовлює не тільки різний понятійний апарат, а й різні правові підходи до питань щодо порушення і захисту авторських прав (суміжних прав). Тому, наприклад, США мають претензії щодо порушення авторських прав з боку України, що просто на слуху останні роки. Слід у зв'язку з цим зауважити, що при всій вірогідній справедливості вказаних претензій (як частина колишнього СРСР, Україна вкрай поблажливо відноситься до порушень авторських прав та й прав власності в цілому), не у останню чергу мова йде ще і про різні погляди на цю проблему як таку.

Одразу зауважимо – в Україні з часів Радянського Союзу не існує у правовій науці чіткого і прямого визначення поняття авторського права. Тому звернувшись за допомогою до міжнародних джерел, наприклад до міжнародно-правових актів та роз'яснень Міжнародного бюро ВОІВ (Всесвітня організація інтелектуальної власності ([англ.](#) World Intellectual Property Organization або WIPO, [фр.](#) Organisation mondiale de la propriété intellectuelle або OMPI), можна знайти таке легітимне визначення: авторське право – це надане законом виключне право автора твору оголосити себе творцем цього твору, відтворювати його, розповсюджувати або доводити його до відома публіки будь-якими способами і засобами, а також дозволяти іншим особам використовувати твір визначеним способом.

При цьому слід зазначити, що з цього визначення авторського права можна зробити висновок про сутність права авторського у двох площинах – в об'єктивному і суб'єктивному розумінні.

Якщо коротко, то в об'єктивному значенні авторське право є такою собі сукупністю правових норм, що регулюють відносини, які виникають у зв'язку зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва.

Якщо ж брати до уваги суб'єктивну складову значення авторського права, то тоді це має визначати особисті немайнові і майнові права, які належать особам, які створили твори науки, літератури і мистецтва.

Тому із змісту сучасної редакції статті 433 Цивільного кодексу України (та й інших нормативно-правових актів України) можна компілювати таке загальне визначення авторського права у вітчизняному варіанті – під авторським правом слід розуміти сукупність відносин, що виникають у зв'язку зі створенням і використанням творів науки, літератури і мистецтва.

Звертаємо Вашу увагу, що в країнах з англо-американськими юридичними традиціями («common law») авторське право називають «copyright». Використовуючи дослівне тлумачення терміну, це можна перекласти як «право на копію». Відповідно, саме право при цьому і розглядають перш за все як можливість використовувати авторське право шляхом відтворення створених творів.

Одночасно, в країнах континентальної юридичної традиції (що заснована на римському праві, або в більш пізньому варіанті її звать романо-германською), є панівною концепція авторського права «droit d'auteur». В цьому варіанті авторське право належить суб'єкту права, творцеві, а тому й визнаються за ним різноманітні юридичні переваги. Ці прерогативи при цьому мають майновий та немайновий характер. Тобто, в країнах із цією юридичною традицією, авторське право має такий собі характер літературної і мистецької власності – «propriete litteraire et artistique», «propriete intellectuelle».

Наразі існує кілька вітчизняних наукових теорій авторського права, які цікаві самі по собі, але їх огляд не є предметом нашого видання. Лише зауважимо, що враховуючи такий різновекторний підхід навіть в теорії цього права, нелегко орієнтуватися у сучасному світі, що орієнтований на перманентне створення об'єктів інтелектуальної власності, а це делегує необхідність захисту як самого права (автора твору) та й об'єктів цих інтелектуальних зусиль від протиправних посягань.

Саме цим питанням з огляду на сучасне законодавство України і призначений цей посібник, що розрахований на широке коло читачів.

Зміст

ВСТУП	3
1. ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	5
2. ОБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА. ВИДИ ОБ'ЄКТІВ І ЩО НЕ Є ОБ'ЄКТОМ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	9
3. СУБ'ЄКТИ АВТОРСЬКОГО ПРАВА	16
4. МАЙНОВІ І ОСОБИСТІ НЕМАЙНОВІ ПРАВА АВТОРА	21
5. АВТОРСЬКИЙ ДОГОВІР	28
Договір про розподіл майнових прав на службовий твір	31
Договір про передання (відчуження) майнових прав	35
Договір про створення за замовленням і використання твору	40
Видавничий договір	44
Договір між співавторами твору	48
Договір між організацією колективного управління та особою, яка використовує твори	51
Договір про колективне управління майновими правами автора	56
Ліцензійний договір	61
6. СУМІЖНІ ПРАВА. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА	67
7. СТРОКИ ЧИННОСТІ МАЙНОВИХ АВТОРСЬКИХ І СУМІЖНИХ ПРАВ	75
8. СПОРИ В ГАЛУЗІ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ. ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ВІД ПРОТИПРАВНИХ ПОСЯГАНЬ	78
9. ДОВІДКОВІ МАТЕРІАЛИ	86
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про авторське право і суміжні права»	86
РОЗДІЛ І ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	87
Стаття 1. Визначення термінів	87
Стаття 2. Законодавство України про авторське право і суміжні права	96
Стаття 3. Сфера дії Закону	96
Стаття 4. Повноваження Установи у сфері охорони авторського права і суміжних прав	97
Стаття 5. Застосування правил міжнародного договору	99
Стаття 6. Права іноземних осіб та осіб без громадянства	99
РОЗДІЛ ІІ АВТОРСЬКЕ ПРАВО	99
Стаття 7. Суб'єкти авторського права	99
Стаття 8. Об'єкти авторського права	100
Стаття 9. Охорона авторського права на частину твору	101

Стаття 10. Об'єкти, що не охороняються.....	101
Стаття 11. Виникнення і здійснення авторського права. Презумпція авторства.....	101
Стаття 12. Авторське право і право власності на матеріальний об'єкт, в якому втілено твір.....	103
Стаття 13. Співавторство.....	103
Стаття 14. Особисті немайнові права автора.....	104
Стаття 15. Майнові права автора.....	104
Стаття 16. Авторське право на службові твори.....	106
Стаття 17. Авторське право на аудіовізуальний твір.....	106
Стаття 18. Авторське право на комп'ютерні програми.....	107
Стаття 19. Авторське право на збірники та інші складені твори.....	107
Стаття 20. Авторське право перекладачів і авторів інших похідних творів.....	107
Стаття 21. Вільне використання твору із зазначенням імені автора.....	108
Стаття 22. Вільне відтворення бібліотеками та архівами примірників твору репрографічним способом.....	109
Стаття 23. Вільне відтворення примірників твору для навчання.....	110
Стаття 24. Вільне копіювання, модифікація і декомпіляція комп'ютерних програм.....	110
Стаття 25. Вільне відтворення творів у особистих цілях.....	111
Стаття 26. Право доступу до твору образотворчого мистецтва.....	112
Стаття 27. Право слідування.....	112
Стаття 28. Строк дії авторського права.....	113
Стаття 29. Перехід авторського права у спадщину.....	114
Стаття 30. Перехід творів у суспільне надбання.....	114
Стаття 31. Передача (відчуження) майнових прав суб'єктів авторського права.....	114
Стаття 32. Передача права на використання твору.....	115
Стаття 33. Договори на право використання творів.....	115
Стаття 34. Відповідальність за невиконання авторського договору.....	116
РОЗДІЛ III СУМІЖНІ ПРАВА.....	116
Стаття 35. Об'єкти суміжних прав.....	116
Стаття 36. Суб'єкти суміжних прав.....	117
Стаття 37. Виникнення і здійснення суміжних прав.....	117
Стаття 38. Особисті немайнові права виконавців та права на ім'я (назву) виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення.....	118
Стаття 39. Майнові права виконавців.....	118
Стаття 40. Майнові права виробників фонограм і виробників відеограм.....	119
Стаття 41. Майнові права організацій мовлення.....	120
Стаття 42. Обмеження майнових прав виконавців, виробників фонограм, відеограм і організацій мовлення.....	121

Стаття 43. Використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою	122
Стаття 44. Строк дії суміжних прав.....	123
РОЗДІЛ IV УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ.....	123
Стаття 45. Способи управління майновими правами суб'єктів авторського права і суміжних прав	123
Стаття 46. Управління майновими правами через повіреного.....	124
Стаття 47. Забезпечення колективного управління майновими правами.....	124
РОЗДІЛ V ЗАХИСТ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І СУМІЖНИХ ПРАВ.....	125
Стаття 50. Порухення авторського права і суміжних прав.....	125
Стаття 51. Порядок захисту авторського права і суміжних прав.....	126
Стаття 52. Способи цивільно-правового захисту авторського права і суміжних прав	127
Стаття 52 ¹ . Порядок припинення порушень авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет.....	130
Стаття 52 ² . Зобов'язання постачальників послуг хостингу щодо забезпечення захисту авторського права і (або) суміжних прав з використанням мережі Інтернет.....	138
Стаття 53. Способи забезпечення позову у справах про порушення авторського права і суміжних прав.....	138
РОЗДІЛ VI ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	140
ПОСТАНОВА КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ від 18 січня 2003 р. № 72 «Про затвердження мінімальних ставок винагороди (роялті) за використання об'єктів авторського права і суміжних прав»	143
ЗАКОН УКРАЇНИ «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав».....	172
Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	172
Стаття 1. Визначення термінів	172
Стаття 2. Законодавство України про колективне управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав	174
Стаття 3. Застосування правил міжнародного договору.....	174
Стаття 4. Повноваження Установи	174
Розділ II ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ СУБ'ЄКТІВ АВТОРСЬКОГО ПРАВА І (АБО) СУМІЖНИХ ПРАВ.....	175
Стаття 5. Основні засади колективного управління майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав.....	175
Стаття 6. Статут організації колективного управління та умови членства в організації колективного управління.....	178
Стаття 7. Загальні збори членів організації колективного управління.....	179

Стаття 8. Наглядовий орган організації колективного управління.....	182
Стаття 9. Виконавчий орган організації колективного управління.....	183
Стаття 10. Забезпечення прозорості діяльності організацій колективного управління.....	184
Стаття 11. Щорічний звіт про діяльність організації колективного управління.....	186
Стаття 12. Функції організацій колективного управління. Сфери управління правами.....	188
Стаття 13. Декларування майнових прав. Вилучення майнових прав з управління організацій колективного управління.....	191
Стаття 14. Права правовласників у відносинах з організацією колективного управління.....	193
Розділ III РЕЄСТРАЦІЯ І АКРЕДИТАЦІЯ ОРГАНІЗАЦІЙ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ.....	193
Стаття 15. Реєстрація організацій колективного управління.....	193
Стаття 16. Акредитація організацій колективного управління.....	196
Стаття 17. Реєстр організацій колективного управління.....	199
Стаття 18. Внесення змін до Реєстру організацій колективного управління.....	200
Стаття 19. Скасування реєстрації та акредитації організації колективного управління.....	200
Розділу IV ЗБИРАННЯ, РОЗПОДІЛ ТА ВИПЛАТА ДОХОДІВ ВІД ПРАВ.....	202
Стаття 20. Відносини з користувачами, збирання винагороди і відрахувань з користувачів.....	202
Стаття 21. Розподіл доходу від прав, утримання збору за управління та інших виплат.....	205
Стаття 22. Виплата зібраних та розподілених доходів від прав.....	208
Стаття 23. Порядок збору і розподілу винагороди за репрографічне відтворення творів і приватне копіювання.....	209
Стаття 24. Порядок розподілу винагороди за кабельну ретрансляцію об'єктів авторського права і (або) суміжних прав.....	211
Розділ V ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ОРГАНІЗАЦІЙ КОЛЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ПОСЕРЕДНИЦТВО У ПЕРЕГОВОРАХ І ПРИ ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ.....	212
Стаття 25. Порядок здійснення державного нагляду за діяльністю організацій колективного управління.....	212
Розділ VI ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	214

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

АВТОРСЬКЕ ПРАВО ТА СУМІЖНІ ПРАВА В УКРАЇНІ ЇХ ЗАХИСТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

ПРАКТИЧНИЙ ПОСІБНИК

СТАНОМ НА 1 ЛИСТОПАДА 2018 РОКУ

Підписано до друку 01.11.2018. Формат 60x84 1/8.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Arial
Умовн. друк. арк. 14,0.

ТОВ «Центр учбової літератури»
вул. Лаврська, 20 м. Київ

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції ДК № 2458 від 30.03.2006 р.

Сайт де можна придбати видання ТОВ «Центр учбової літератури»:
WWW.CUL.COM.UA